

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

12. oktoober 2016 *

Eelotsusetaotlus — Intellektuaalomand — Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused —
Direktiiv 91/250/EMÜ — Artikli 4 punktid a ja c — Artikli 5 lõiked 1 ja 2 — Direktiiv 2009/24/EÜ —
Artikli 4 lõiked 1 ja 2 — Artikli 5 lõiked 1 ja 2 — Arvutiprogrammide õiguskaitse — Loaga kaitstud
arvutiprogrammide „kasutatud“ koopiate edasimüümine materiaalsetel kandjatel, mis ei ole
originaalkandjad — Levitamiseõiguse lõppemine — Reprodutseerimise ainuõigus

Kohtuasjas C-166/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija (Riia apellatsioonikohus, kriminaalkolleeģium, Lāti) 18. märtsi 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. aprillil 2015, menetluses

Aleksandrs Ranks,

Jurijs Vasiļevičs,

teised menetlusosalised:

Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra,

Microsoft Corp.,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud M. Vilaras (ettekandja), J. Malenovský, M. Safjan ja D. Šváby,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikus menetluses ja 16. märtsi 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— A. Ranks ja J. Vasiļevičs, esindaja: *advokāts* M. Krūmiņš,

— Microsoft Corp., esindajad: *advokāts* I. Veikša, *advokāts* I. Krodere ja *advokāts* N. Tuominen,

— Lāti valitsus, esindajad: I. Kalniņš ja J. Treijs-Gigulis,

* Kohtumenetluse keel: lāti.

— Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* F. Varrone,

— Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

— Euroopa Komisjon, esindajad: J. Samnadda ja A. Sauka,

olles 1. juuni 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb formaalselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiivi 2009/24/EÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta (ELT 2009, L 111, lk 16) artikli 4 lõike 2 ja artikli 5 lõigete 1 ja 2 tõlgendamist.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati kriminaalmenetluses, mille Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra (finants- ja majanduskuritegude osakonna prokurör, Lāti) algatas A. Ranksi ja J. Vasiļevičsi vastu, keda süüdistatakse autoriõigusega kaitstud teoste ebaseaduslikus müügis kuritegeliku ühenduse kaudu, võõra kaubamärgi tahtlikus ebaseaduslikus kasutamises ja registreerimata majandustegevusega tegelemises, sest nad turustasid internetipõhist müügiplatvormi kasutades arvutiprogrammide koopiaid, mis ei ole originaalkandjal.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2009/24

- 3 Direktiivi 2009/24 artikli 4 lõike 1 punkt a ja lõige 2 näevad ette:

„1. Arvestades artiklite 5 ja 6 sätteid, hõlmavad õiguste omaniku ainuõigused artikli 2 tähenduses õigust teostada või keelata järgmisi toiminguid:

- a) arvutiprogrammi osaline või täielik ajutine või alaline reprodutseerimine mis tahes vahendite abil ja mis tahes vormis. Kui selline reprodutseerimine on vajalik arvutiprogrammi laadimiseks, kuvamiseks, käivitamiseks, edastamiseks või salvestamiseks, on nendeks toiminguteks vaja õiguste omaniku luba;

[...]

2. Programmi koopia esmamüük ühenduses õiguse valdaja poolt või tema nõusolekul ammendab kõnealuse koopia levitamiseõiguse ühenduses, välja arvatud õiguse kontrollida programmi või selle koopia edasist laenutamist.“

- 4 Selle direktiivi artikli 5 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Konkreetsete lepingutingimuste puudumisel ei ole artikli 4 lõike 1 punktides a ja b osutatud toiminguteks vaja õiguste omaniku luba, kui sellised toimingud on vajalikud selleks, et arvutiprogrammi õiguspäraselt omandanud isik saaks seda vastavalt selle otstarbele kasutada, kaasa arvatud selle vigade parandamiseks.

2. Arvutiprogrammi kasutamise õigust omavat isikut ei tohi lepinguga takistada tagavarakoopiat tegemast, kui see on vajalik kõnealuse programmi kasutamiseks.“

Direktiiv 91/250/EMÜ

- 5 Nõukogu 14. mai 1991. aasta direktiivi 91/250/EMÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta (EÜT 1991, L 122, lk 42; ELT eriväljaanne 17/01, lk 114) artikkel 4 sätestas:

„Arvestades artiklite 5 ja 6 sätteid, hõlmavad õiguste omaniku ainuõigused artikli 2 tähenduses õigust teostada või keelata järgmisi toiminguid:

- a) arvutiprogrammi osaline või täielik ajutine või alaline reprodutseerimine mis tahes vahendite abil ja mis tahes vormis. Kui selline reprodutseerimine on vajalik arvutiprogrammi laadimiseks, kuvamiseks, käivitamiseks, edastamiseks või salvestamiseks, on nendeks toiminguteks vaja õiguste omaniku luba;

[...]

- c) algupärase arvutiprogrammi või selle koopiade igasugune avalik levitamine, sealhulgas laenutamine. Programmi koopia esmamüük ühenduses õiguse valdaja poolt või tema nõusolekul ammendab kõnealuse koopia levitamiseõiguse ühenduses, välja arvatud õiguse kontrollida programmi või selle koopia edasist laenutamist.“

- 6 Direktiivi 91/250 artikli 5 lõiked 1 ja 2 olid sõnastatud järgmiselt:

„1. Konkreetsete lepingutingimuste puudumisel ei ole artikli 4 punktides a ja b osutatud toiminguteks vaja õiguste omaniku luba, kui sellised toimingud on vajalikud selleks, et arvutiprogrammi õiguspäraselt omandanud isik saaks seda vastavalt tema otstarbele kasutada, kaasa arvatud selle vigade parandamiseks.

2. Arvutiprogrammi kasutamise õigust omavat isikut ei tohi lepinguga takistada tagavarakoopiat tegemast, kui see on vajalik kõnealuse programmi kasutamiseks.“

- 7 Direktiivi 91/250 artikli 7 lõige 1 oli sõnastatud järgmiselt:

„Ilma et see piiraks artiklite 4, 5 ja 6 sätete kohaldamist, näevad liikmesriigid oma siseriiklike õigusnormide kohaselt ette vajalikud abinõud, mida võtta isikute suhtes, kes on sooritanud allpool punktides a, b ja c nimetatud toiminguid:

- a) sellise arvutiprogrammi koopia ringluselaskmine, mille kohta on teada või on alust uskuda, et tegemist on piraatkoopiaga;
- b) sellise arvutiprogrammi koopia valdamine kaubanduslikel eesmärkidel, mille kohta on teada või on alust uskuda, et tegemist on piraatkoopiaga;

[...]“

- 8 Direktiiv 91/250 tunnistati direktiiviga 2009/24 kehtetuks.

Lāti õigus

- 9 Autortiesibu likums'i (autoriõiguse seadus) § 32 „Levitamisõiguse lõppemine“ sätestab, et õigus teost levitada lõppeb hetkel, mil teos müüakse või võõrandatakse muul moel esimest korda Euroopa Liidus, kui seda teeb õiguse omaja või seda tehakse tema nõusolekul. Seda sätet kohaldatakse ainult ainelise eseme näol esitatud teoste või nende koopiade suhtes.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 10 A. Ranksile ja J. Vasiļevičsile esitati süüdistus seetõttu, et nad müüsid ajavahemikul 28. detsember 2001 kuni 22. detsember 2004 internetipõhist müügiplatvormi kasutades selliseid Microsoft Corp-i eri arvutiprogramme, nagu tarkvara Microsoft Windows ja bürooautomaatika Microsoft Office versioonid, mis on kaitstud autoriõigusega.
- 11 Müüdnud arvutiprogrammide eksemplaride arvu ei olnud uurimise käigus võimalik täpselt kindlaks teha (hinnanguliselt oli see üle 3000), samuti ei olnud võimalik täpselt kindlaks teha, milline summa müügist teeniti. Microsoftile A. Ranksi ja J. Vasiļevičsi tegevusest tuleneva kahju suuruseks määrati nende Paypal arvele ülekantud summade alusel siiski 293 548,40 USA dollarit (USD) (umbes 265 514 eurot).
- 12 A. Ranksile ja J. Vasiļevičsile esitati süüdistus seoses mitme Läti karistusseadustiku normi rikkumisega ja täpsemalt seoses järgmiste süütegudega: esiteks autoriõigusega kaitstud teoste ebaseaduslik müük kuritegeliku ühenduse kaudu, teiseks võõra kaubamärgi tahtlik ebaseaduslik kasutamine ja kolmandaks registreerimata majandustegevusega tegelemine.
- 13 3. jaanuari 2012. aasta esimese astme kohtuotsusega mõisteti nad süüdi Läti karistusseadustiku § 149 lõikes 3 ja § 206 lõikes 2 määratletud ning nende alusel karistatavates süütegudes, mis on vastavalt autoriõigusega kaitstud teoste ebaseaduslik müük kuritegeliku ühenduse kaudu ja võõra kaubamärgi tahtlik ebaseaduslik kasutamine, ning neid kohustati hüvitama osaliselt Microsoftile tekitatud kahju ning kandma kõik kohtukulud.
- 14 Nii prokurör, A. Ranks ja J. Vasiļevičs, kui ka Microsoft kaebasid selle kohtuotsuse edasi Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija'le (Rīa apellatsioonikohus, kriminaalkolleegium, Läti), kes tühistas 22. märtsi 2013. aasta otsusega esimese astme kohtu otsuse osas, milles A. Ranks ja J. Vasiļevičs mõisteti süüdi autoriõigusega kaitstud teoste ebaseaduslikus müügis kuritegeliku ühenduse kaudu ning osas, milles neile määrati karistus.
- 15 Nii prokurör kui ka A. Ranks ja J. Vasiļevičs kaebasid selle kohtuotsuse edasi Augstākās tiesas Senāts'ile (Läti kõrgeim kohus), kes tühistas 13. oktoobri 2013. aasta otsusega täies ulatuses Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija (Rīa apellatsioonikohus, kriminaalkolleegium, Läti) otsuse ja suunas asja viimasele tagasi uueks arutamiseks.
- 16 Kohtuasja uue arutamise raames esitasid A. Ranks ja J. Vasiļevičs Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija'le (Rīa apellatsioonikohus, kriminaalkolleegium, Läti) taotluse esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus direktiivi 2009/24 artikli 4 lõike 2 ning artikli 5 lõigete 1 ja 2 tõlgendamise kohta.
- 17 Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija (Rīa apellatsioonikohus, kriminaalkolleegium, Läti) otsustas neil asjaoludel esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas isik, kes on omandanud „kasutatud“ loaga kaitstud arvutiprogrammi disketil, mis ei ole originaaldiskett, mis toimib ja mida ükski teine kasutaja ei kasuta, võib direktiivi 2009/24 artikli 5 lõike 1 ja artikli 4 lõike 2 alusel tugineda selle arvutiprogrammi eksemplari (koopia) levitamisoiguse

lõppemisele, mille esimene omandaja omandas õiguse omajalt originaaldisketil, [kui originaaldisketi] seisund halvenes ja kui esimene omandaja oma arvutiprogrammi eksemplari (koopia) hävitas või seda enam ei kasuta?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas isikul, kes võib tugineda arvutiprogrammi eksemplari (koopia) levitamise õiguse lõppemisele, on õigus müüa see arvutiprogramm kolmandale isikule edasi disketil, mis ei ole originaaldiskett, direktiivi 2009/24 artikli 4 lõike 2 ja artikli 5 lõike 2 tähenduses?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 18 Sissejuhatuseks tuleb meenutada, et nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 4, jõustus direktiiv 2009/24 (mille artikliga 10 tunnistatakse kehtetuks direktiiv 91/250) selle artikli 11 kohaselt 25. mail 2009. Eelotsusetaotlusest nähtub aga, et A. Ranksi ja J. Vasiļeviči süüdistatakse ajavahemikul 28. detsember 2001 kuni 22. detsember 2004 toimepandud tegudes. Sellest tuleneb, et põhikohtuasi kuulub direktiivi 91/250, mitte direktiivi 2009/24 kohaldamisalasse.
- 19 Seetõttu tuleb kahte küsimust, mis käsitlevad direktiivi 2009/24 artikli 4 lõike 2 (millega kehtestatakse autoriõiguse omaja levitamiseõiguse lõppemise reegel) ja artikli 5 lõigete 1 ja 2 (mis näevad ette erandid autoriõiguse omaja reprodutseerimise ainuõigusest) tõlgendamist, käsitada nii, et nendega on silmas peetud direktiivi 91/250 samasisulisi sätteid, st esiteks artikli 4 punkti c ja teiseks artikli 4 punkti a ja artikli 5 lõikeid 1 ja 2.

Vastuvõetavus

- 20 Läti valitsus väljendas oma kahtlusi seoses küsimuste vastuvõetavusega, väites, et eelotsusetaotluse esitanud kohus näib olevat seisukohal, et A. Ranks ja J. Vasiļevičs omandasid autoriõigusega kaitstud teosed õiguspäraselt, samas kui eelotsusetaotlusest endast nähtub tema väitel, et vaidlusaluste arvutiprogrammide näol on tegemist piraatkoopiatega.
- 21 Sellega seoses tuleb meenutada, et ELTL artiklis 267 sätestatud menetluses on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul kohtuasja eripära arvesse võttes õigus hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus seega põhimõtteliselt kohustatud otsuse tegema (vt kohtuotsus, 12.10.2010, Rosenbladt, C-45/09, EU:C:2010:601, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt lähtutakse eeldusest, et asjakohased on niisugused liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mille liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne. Euroopa Kohus saab keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt kohtuotsus, 12.10.2010, Rosenbladt, C-45/09, EU:C:2010:601, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Käesoleval juhul on põhikohtuasjas vaja lahendada küsimus, kas kasutatud arvutiprogrammide koopiade edasimüük A. Ranksi ja J. Vasiļeviči poolt on õiguspärane direktiivi 91/250 sätete seisukohast. Vastus sellele küsimusele sõltub seega otseselt direktiivi 91/250 artikli 4 punkti c (millega kehtestatakse

autoriõiguse omaja levitamisoiguse lõppemise reegel) ning artikli 4 punkti a ja artikli 5 lõigete 1 ja 2 (mis näevad ette autoriõiguse omaja reprodutseerimise ainuõiguse ja erandid sellest õigusest) tõlgendusest.

24 Seega on eelotsuse küsimused vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma kahe küsimusega, mida on sobilik analüüsida koos, sisuliselt teada saada, kas direktiivi 91/250 artikli 4 punkte a ja c ning artikli 5 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et isik, kes on omandanud kasutatud arvutiprogrammi koopia materiaalsel kandjal, mis ei ole originaalkandja, võib õiguse omaja levitamisoiguse lõppemise reegli alusel müüa selle koopia edasi, kui esiteks esimesele omandajale antud programmi materiaalse originaalkandja seisund halvenes ja kui teiseks see esimene omandaja on oma selle koopia eksemplari hävitanud või ei kasuta seda enam.
- 26 Sellega seoses tuleb kohe alustuseks meenutada, et vastavalt direktiivi 91/250 artikli 4 punktile c lõpetab arvutiprogrammi koopia esmamüük liidus õiguse omaja poolt või tema nõusolekul kõnealuse koopia levitamise õiguse liidus.
- 27 Sellest sättest tuleneb, et arvutiprogrammi koopia levitamise õiguse lõppemine on seatud sõltuvusse topeititingimusest: koopia peab olema turule viidud ja täpsemalt peab see olema müüdud kas õiguse omaja poolt või tema nõusolekul, ning turustamine peab olema toimunud liidus (vt analoogia alusel seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2011/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) artikliga 4 kohtuotsused, 12.9.2006, Laserdisken, C-479/04, EU:C:2006:549, punkt 21, ning 22.1.2015, Art & Allposters International, C-419/13, EU:C:2015:27, punkt 31).
- 28 Euroopa Kohus on aga juba sedastanud, et mõistet „müük“ selle sätte tähenduses tuleb tõlgendada laialt ning see hõlmab arvutiprogrammi koopia turustamise kõiki vorme, mida iseloomustab koopia kasutamise õiguse andmine määramata ajaks hinna eest, mis on mõeldud selleks, et võimaldada kõnealuse programmi autoriõiguse omajal saada sellise koopia majanduslikule väärtusele vastavat tasu (vt selle kohta kohtuotsus, 3.7.2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, punkt 49).
- 29 On selge, et sellisele materiaalsele kandjale nagu diskett, CD-ROM või DVD-ROM salvestatud arvutiprogrammi koopia autoriõiguse omaja poolne esimest korda turustamine liidus kujutab endast selle koopia esmamüüki direktiivi 91/250 artikli 4 punkti c tähenduses. Lisaks tuleb asuda seisukohale, et kuivõrd eelotsusetaotluses ei ole vastupidist märgitud, siis käib sellise müügiga kaasas kõnealuse koopia tähtajatu kasutamise luba.
- 30 Eelnevast tuleneb, et direktiivi 91/250 artikli 4 punkti c kohaselt ei saa arvutiprogrammi autoriõiguse omaja, kes on müünud liidus kõnealuse programmi koopia sellisel materiaalsel kandjal nagu CD-ROM või DVD-ROM, kusjuures koopiaga käib kaasas programmi tähtajatu kasutamise luba, enam keelata esimesel omandajal või hilisematel omandajatel seda koopiat edasi müüa, isegi kui lepingutingimused keelavad mis tahes hilisema võõrandamise (vt selle kohta kohtuotsus, 3.7.2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, punkt 77).
- 31 Kuid esitatud küsimustes ei käsitleta mitte kasutatud arvutiprogrammi materiaalsel originaalkandjal koopia esimese omandaja poolse edasimüügi hüpoteesi, vaid kasutatud arvutiprogrammi koopia edasimüüki materiaalsel kandjal, mis ei ole originaalkandja, isiku poolt, kes on selle otnud esimese või hilisema omandaja käest.

- 32 Microsoft, Itaalia valitsus, Poola valitsus ja Euroopa Komisjon väidavad sellega seoses oma seisukohtades, et direktiivi 91/250 artikli 4 punktis c ette nähtud levitamissoiguse lõppemise reegel on kohaldatav ainult materiaalse originaalkandja (diskett, CD-ROM, DVD-ROM) suhtes, mis müüdi esimesele omandajale ja millele on salvestatud see arvutiprogrammi koopia, mille viis turule õiguse omaja või mis viidi turule tema nõusolekul, ja mitte selle koopia materiaalse kandja suhtes, mis ei ole originaalkandja.
- 33 Sellise argumentatsiooniga ei saa nõustuda.
- 34 Nimelt kohaldatakse direktiivi 91/250 artikli 4 punktis c ette nähtud levitamissoiguse lõppemist arvutiprogrammi koopia ja sellega kaasas käiva kasutusloa suhtes, mitte materiaalse kandja suhtes, millel see koopia on vastavalt olukorrale liidus esimest korda turule viidud autoriõiguse omaja poolt või tema nõusolekul.
- 35 Sellega seoses nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et direktiivi 2009/24 artikli 4 lõige 2, mis kordab direktiivi 91/250 artikli 4 punkti c, viitab ühegi muu täpsustuseta „[p]rogrammi koopia [...]müügile“ ning see ei tee seega vahet selle alusel, kas asjaomane koopia esineb materiaalsel või immateriaalsel kujul (vt selle kohta kohtuotsus, 3.7.2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, punkt 55).
- 36 Euroopa Kohus järeldas sellest eeskätt, et direktiivi 2009/24 artikli 4 lõikes 2 ette nähtud levitamissoiguse lõppemine toimub pärast seda, kui arvutiprogrammi koopia on liidus esimest korda müüdnud autoriõiguse omaja poolt või tema nõusolekul ning seda olenemata sellest, kas müüdi programmi materiaalne või immateriaalne koopia (kohtuotsus, 3.7.2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, punktid 55 ja 61).
- 37 Direktiivi 91/250 artikli 4 punkt a annab arvutiprogrammi autoriõiguse omajale ka programmi osalise või täieliku ajutise või alalise mis tahes vahendite abil ja mis tahes vormis reprodutseerimise ja selle lubamise ainuõiguse, mille suhtes kehtivad selle direktiivi artiklis 5 ja 6 ette nähtud erandid.
- 38 Sellise arvutiprogrammi koopia õiguspäraselt omandanud isik, mille viis turule õiguse omaja või mis viidi turule tema nõusolekul, võib seetõttu selle programmi kasutatuna edasi müüa direktiivi 91/250 artikli 4 punktis c ette nähtud levitamissoiguse lõppemise reegli alusel, kui selline võõrandamine ei riiva õiguse omajale direktiivi artikli 4 punktiga a tagatud reprodutseerimise ainuõigust ning seega tingimusel, et kõnealuse programmi mis tahes reprodutseerimiseks on õiguse omaja luba või see kuulub direktiivi artiklites 5 ja 6 ette nähtud erandite alla.
- 39 A. Ranks, J. Vasiļevičs ja komisjon väidavad oma seisukohtades, et levitamissoiguse lõppemise reegel võimaldab edasi müüa materiaalsele kandjale, mis ei ole originaalkandja, salvestatud arvutiprogrammi koopiat siis, kui materiaalse originaalkandja seisund halvenes, tingimusel et on järgitud Euroopa Kohtu poolt 3. juuli 2012. aasta otsuses UsedSoft (C-128/11, EU:C:2012:407) seatud tingimusi. Nende tingimuste kohaselt peab materiaalsele originaalkandjale salvestatud programmi koopia esimesel omandajal olema selle programmi tähtajatu kasutamise luba ning ta peab koopia edasimüümisel hävitama kõik selle programmi enda valdusesse jäänud koopiad. Arvutiprogrammist koopia tegemine materiaalsele kandjale, mis ei ole originaalkandja, on sellisel juhul lubatud reprodutseerimise ainuõiguse erandite alusel, mis on ette nähtud direktiivi 91/250 artikli 5 lõigetes 1 ja 2.
- 40 Sellega seoses tuleb esiteks meenutada, et direktiivi 91/250 artikli 5 lõige 2 näeb ette, et arvutiprogrammi kasutamise õigust omavat isikut ei tohi lepinguga takistada tagavarakoopia tegemast, kui see on vajalik kõnealuse programmi kasutamiseks. Direktiivi artikli 9 lõikes 1 on täpsustatud, et kõik lepingutingimused, mis on vastuolus artikli 5 lõikega 2, on tühised.
- 41 Nagu nähtub direktiivi artikli 5 lõikest 2 on arvutiprogrammist tagavarakoopia tegemine seatud seega sõltuvusse kahest tingimusest. Esiteks peab selle koopia tegema isik, kellel on programmi kasutamise õigus, ning teiseks peab koopia olema vajalik programmi kasutamiseks.

- 42 Seda sätet, mis näeb ette erandi arvutiprogrammi autoriõiguse omaja reprodutseerimise ainuõigusest, tuleb vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale tõlgendada kitsalt (vt analoogia alusel kohtuotsus, 1.12.2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punkt 109).
- 43 Sellest tuleneb, et arvutiprogrammist saab tagavarakoopia teha ning seda koopiat saab kasutada ainult selle isiku vajaduste rahuldamiseks, kellel on programmi kasutamise õigus; sellest tulenevalt ei saa kõnealune isik seda koopiat kasutada kasutatud programmi edasimüümiseks kolmandale isikule isegi mitte siis, kui programmi materiaalse originaalkandja seisund on halvenenud, see on hävinud või kaotatud.
- 44 Nagu väidavad Microsoft, Itaalia valitsus ja Poola valitsus oma seisukohtades, ei saa sellise arvutiprogrammi koopia, millega käib kaasas tähtajatu kasutamisluba, õiguspäraselt omandanud isik, kes soovib koopia edasi müüa pärast autoriõiguse omaja levitamiseõiguse lõppemist direktiivi 91/250 artikli 4 punkti c alusel, seega omaja vastavasisulise loa puudumisel müüa järgmisele omandajale kõnealuse programmi tagavarakoopiat, mis on tehtud direktiivi artikli 5 lõike 2 alusel, põhjendusel, et materiaalse originaalkandja, mille müüs talle autoriõiguse omaja või mis müüdi talle viimase nõusolekul, seisund on halvenenud, see on hävinud või kaotatud.
- 45 Ehkki käesoleval juhul tuleneb eelotsusetaotlusest, et A. Ranks ja J. Vasiļevičs müüsid edasi arvutiprogrammide koopiaid materiaalsel kandjal, mis ei ole originaalkandjad, ei ole seal täpsustatud, kas nad tegid kõnealuste programmide esimeste omandajatena ise koopiad, mida nad edasi müüsid, või tegid need koopiad hoopis isikud, kellelt nad koopiad ostsid, olenemata sellest, kas tegemist on esimeste õiguspäraste omandajatega või mitte.
- 46 Tuleb siiski märkida, et olenemata sellest, mis tingimustel A. Ranks ja J. Vasiļevičs omandasid arvutiprogrammide koopiad, mida nad edasi müüsid, kuuluvad need koopiad direktiivi 91/250 artikli 7 lõike 1 punktide a ja b kohaldamisalasse, kui tuvastatakse, et nad lasid ringlusesse ja valdasid kaubanduslikel eesmärkidel arvutiprogrammide piraatkoopiaid.
- 47 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on aga välja selgitada, kas iga üksiku A. Ranksi ja J. Vasiļevičsi poolt edasimüüdud programmi koopiaga seonduvalt tuvastatud faktilisi asjaolusid silmas pidades on tegemist piraatkoopiaga direktiivi artikli 7 lõike 1 tähenduses ning teha sellest vajaduse korral järeldused.
- 48 Teiseks tuleb meenutada, et direktiivi 91/250 artikli 5 lõige 1 näeb ette, et konkreetsete lepingutingimuste puudumisel ei ole vaja õiguse omaja luba, kui reprodutseerimine on vajalik selleks, et programmi õiguspäraselt omandanud isik saaks seda vastavalt selle otstarbele kasutada.
- 49 Sellega seoses nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et kui arvutiprogrammi koopia omandaja ostab õiguse omaja veebisaidil oleva koopia ja laadib selle alla, on tegemist reprodutseerimisega, mis on direktiivi artikli 5 lõike 1 alusel lubatud, kui see on vajalik selleks, et programmi omandaja saaks programmi vastavalt selle otstarbele kasutada (vt selle kohta kohtuotsus, 3.7.2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, punkt 75).
- 50 Euroopa Kohus on lisaks sedastanud, et kui müüakse edasi selline arvutiprogrammi koopia, mille esimene omandaja on ostanud õiguse omaja veebisaidil ja on sealt alla laadinud, on ka selle koopia hilisemal omandajal, kes on õiguspärane omandaja direktiivi 91/250 artikli 5 lõike 1 tähenduses, selle sätte alusel õigus kõnealune koopia oma arvutisse alla laadida, kuivõrd selline allalaadimine kujutab endast kõnealuse programmi reprodutseerimist, mis on vajalik selleks, et programmi saaks vastavalt selle otstarbele kasutada (vt selle kohta kohtuotsus, 3.7.2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, punktid 80 ja 81).

- 51 On siiski oluline märkida, et põhikohtuasja asjaolud erinevad nendest, mis olid kõne all kohtuasjas, milles tehti 3. juuli 2012. aasta otsus *UsedSoft* (C-128/11, EU:C:2012:407). Euroopa Kohtu käsutuses olevatest toimikumaterjalidest nähtub nimelt, et A. Ranks ja J. Vasiļevičs turustasid internetis arvutiprogrammide koopiaid materiaalsel kandjatel, mis ei ole originaalkandjad ja mille puhul miski ei võimalda eeldada, et need osteti alguses õiguse omaja veebisaidilt ja laaditi sealt alla.
- 52 Kuid sellise arvutiprogrammi koopia õiguspärase omandaja olukord, mis müüdi materiaalsel originaalkandjal, mille seisund on halvenenud, mis on hävinud või kaotatud, ja sellise arvutiprogrammi koopia õiguspärase omandaja olukord, mis osteti internetis ja laaditi sealt alla, on levitamisoiguse lõppemise reegli ja õiguse omajale tagatud reprodutseerimise ainuõiguse seisukohast sellegipoolest sarnased.
- 53 Arvutiprogrammi koopia õiguspärast omandajat, kellel on selle programmi tähtajatu kasutamise luba, kuid kelle valduses ei ole enam materiaalsel originaalkandjal, millel kõnealune koopia talle alguses anti, sest ta on selle hävitanud, seda kahjustanud või selle kaotanud, ei saa ainuüksi seetõttu jätta täielikult ilma võimalusest müüa see koopia kasutatuna edasi kolmandale isikule, sest sellega võetaks direktiivi 91/250 artikli 4 punktis c ette nähtud levitamisoiguse lõppemiselt kasulik mõju (vt selle kohta kohtuotsus, 3.7.2012, *UsedSoft*, C-128/11, EU:C:2012:407, punkt 83).
- 54 Nagu möönis Microsoft oma kirjalikus vastuses Euroopa Kohtu esitatud küsimustele, peab kasutatud arvutiprogrammi koopia tähtajatu kasutamise loa õiguspärasel omajal olema samuti võimalik see programm autoriõiguse omaja veebisaidilt alla laadida, kuivõrd selline allalaadimine kujutab endast arvutiprogrammi reprodutseerimist, mis on vajalik selleks, et ta saaks programmi kasutada vastavalt selle otstarbele, nagu otsustas Euroopa Kohus 3. juuli 2012. aasta otsuses *UsedSoft* (C-128/11, EU:C:2012:407, punkt 85).
- 55 Sellegipoolest on oluline meenutada, et sellise arvutiprogrammi koopia esimene omandaja, mille suhtes on autoriõiguse omaja levitamisoigus lõppenud direktiivi 91/250 artikli 4 punkti c alusel, kes müüb selle kasutatuna edasi, peab autoriõiguse omaja oma arvutiprogrammi reprodutseerimise ainuõiguse – mis on ette nähtud direktiivi artikli 4 punktis a – rikkumise vältimiseks hävitama koopia edasimüümisel kõik tema valdusesse jäänud selle programmi koopiad (vt analoogia alusel kohtuotsus, 3.7.2012, *UsedSoft*, C-128/11, EU:C:2012:407, punktid 70 ja 78).
- 56 Lisaks sellele tuleb täpsustada, et kasutatud arvutiprogrammi koopia tähtajatu kasutamise loa omandaja, kes levitamisoiguse lõppemise reeglile tuginedes laadib õiguse omaja veebisaidilt oma arvutisse alla selle programmi koopia, ülesanne on mis tahes viisil tõendada, et ta omandas loa õiguspäraselt.
- 57 Esitatud kaalutlustest lähtuvalt tuleb direktiivi 91/250 artikli 4 punkte a ja c ning artikli 5 lõikeid 1 ja 2 tõlgendada nii, et ehkki sellise arvutiprogrammi koopia, millega käib kaasas tähtajatu kasutamisluba, esimesel omandajal on õigus müüa see koopia ja vastav luba kasutatuna edasi järgmisele omandajale, ei saa ta seevastu juhul, kui talle esialgu antud koopia materiaalse originaalkandja seisund on halvenenud, see on hävinud või kaotatud, anda järgmisele omandajale õiguse omaja loata tagavarakoopiat, mille ta on sellest programmist teinud.

Kohtukulud

- 58 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Nõukogu 14. mai 1991. aasta direktiivi 91/250/EMÜ (arvutiprogrammide õiguskaitse kohta) artikli 4 punkte a ja c ning artikli 5 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et ehkki sellise arvutiprogrammi koopia, millega käib kaasas tähtajatu kasutamisluba, esimesel omandajal on õigus müüa see koopia ja vastav luba kasutatuna edasi järgmisele omandajale, ei saa ta seevastu juhul, kui talle esialgu antud koopia materiaalse originaalkandja seisund on halvenenud, see on hävinud või kaotatud, anda järgmisele omandajale õiguse omaja loata tagavarakoopiat, mille ta on sellest programmist teinud.

Allkirjad